

Móra Ferenc Szakkollégium

Móra Országos Bölcsészettudományi Konferencia
2016. november 25.

SZTE MÓRA FERENC
SZAKKOLLÉGIUM

Program

9.00–9.30 **Megnyitó**

magasföldszinti nagyterem

Történelem I. (ókor, középkor, kora újkor)

magasföldszinti nagyterem

9.30–9.45 Izing Máté (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Mi lesz veled, Kárpátalja? – A kárpátaljai magyar fiatalság jelene és jövőképe egy felmérés tükrében

9.45–10.00 Gombos Brigitta (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Antik kapitalizmus vagy primitív pénzgazdálkodás? – A Római Birodalom gazdasága a Köztársaság kezdetétől Kr. u. II. századig.

10.00–10.15 Kiss Máté (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A 9–11. századi magyar–skandináv kapcsolatok kutatásának néhány kérdése

10.15–10.30 Csifó Tamás (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A Magyar Királyság kapcsolatai Hispániával a XII–XIII. század fordulóján

10.30–10.45 Kozák-Kígyóssy Szabolcs László (ELTE, Károli Történész Műhely): A késő középkori sodronypáncélok kutatásának megközelítései és problémái

10.45–11.00 Mogyorósi Renátó (PTE): I. Károly szerepe a visegrádi királytalálkozón

11.00–11.15 Ihász Barbara (SZTE): Egy hugenotta elmélkedései: François Hotman Francogallia-ja

11.15–11.30 Vita

11.30–11.45 *Kávészünet*

Történelem II. (újkor, modernkor történet)

magasföldszinti nagyterem

11.45–12.00 Deák Ádám (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Gróf Pálffy József és a szabad királyi városok ügye az 1843/44. évi országgyűlésen

12.00–12.15 Kiss Ervin (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A Délvidék nemzetiségi viszonyai 1715–1844

12.15–12.30 Csík Ádám (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Páncélosok hullámában, a Molotov koktélok tüzének forgószelében. Az 1956-os budapesti harcok a páncélosok tükrében

12.30–13.00 Vita

13.00–13.45 *Ebédészünet*

Történelem III. (modernkor története, szociológia)

magasföldszinti nagyterem

13.45–14.00 Szekeres Tamás (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium):
Emlékezetpolitika a gyakorlatban: A német megszállás áldozatainak emlékműve

14.00–14.15 Drozdik Evelin (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Kultúrák
találkozásának vizsgálata a globalizáció fogalom mentén

14.15–14.30 Paudits Noémi (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Brazília:
mindent a sportért, semmit a népért?

14.30–14.45 Vita

14.45–15.00 *Kávészünet*

Régészet

magasföldszinti nagyterem

15.00–15.15 Pálfi Ádám (PTE): Igazságok és tévhitek – Pannonia inferior
amphitheatrumainak nyomában

15.15–15.30 Kántor Zsófia (PTE Kerényi Károly Szakkollégium): Római
lószerszámok Pannoniai sírokból

15.30–15.45 Mosoni Mulki: (PTE Kerényi Károly Szakkollégium): A phallikus
tárgyak értelmezésének sokszínűsége

15.45–16.00 Fehér Péter (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Korai neolitikus
házépítészet a Röske-lúdvári agyag házmodell-töredék tükrében

16.00–16.15 Molnár Karola (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Kecskemét-
Nagykőrösi utca 7-9. lelőhely kútjainak vizsgálata Adatok a késő
középkori, kora újkori kutak vizsgálatához

16.15–16.30 Vita

Pszichológia

magasföldszinti olvasóterem

9.30–9.45 Bense Orsolya (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az alvás alatt
bemutatott illatok hatása a deklaratív emlékezeti konszolidációra

9.45–10.00 Klinovszky Andrea (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium):
Pedagógus kiegész kapcsolata a tanári én hatékonysággal és érzelmi
kreativitással

10.00–10.15 Varga Ramóna (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az alvás
hatásának vizsgálata különböző érzelmi valenciájú szavak
konszolidációjában

10.15–10.30 Tóth Ádám (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A vonásszintű altruizmus evolúciós hagyatéka – segítségnyújtás az empátiás érzelmedetektálás és az averzív személyiségjegyek tükrében

10.30–10.45 Berze Dávid (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az explicit és implicit emlékezeti rendszerek interakciójának hatásai az implicit teszteken nyújtott teljesítményre

10.45–11.00 Pinczés Zsuzsanna (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Kognitív zavarok felnőtt epilepsziás betegek körében

11.00–11.30 Vita

11.30–11.45 *Kávészünet*

Irodalom

magasföldszinti olvasó

11.45–12.00 Harcz Klaudia (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az Ovidiusnak tulajdonított Halieutica intertextuális vizsgálata

12.00–12.15 Kárász Krisztián József (PTE Szentágotthai János Szakkollégium): Az Aeneis baljós, szárnyas hírnöke

12.15–12.30 Konkoly Sándor (PTE Szentágotthai János Szakkollégium): A szibériai Petőfi-legendák kultúrtörténeti aspektusai

12.30–12.45 Csondor Soma (PTE): Férfikezek a női intimszférában

12.45–13.00 Vita

13.00–13.45 *Ebédészünet*

Nyelvészet

magasföldszinti olvasó

13.45–14.00 Sitkei Dóra (ELTE Eötvös József Collegium): Hogy ugratnak más nyelvek beszélői? – egy empirikus kutatás tanulságai

14.00–14.15 Gombkötő Bence (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A mongol lószínnevek nyelvészeti elemzése

14.15–14.30 Pavlicz Ágnes (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Neologizmusok fordítása a gyermekirodalomban

14.30–14.45 Vita

16.30–16.45 **A konferencia zárása**

magasföldszinti nagyterem

Rezümék

Izing Máté (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Mi lesz veled, Kárpátalja? – A kárpátaljai magyar fiatalság jelene és jövőképe egy felmérés tükrében

Kárpátalja fordulatos történelme és napjainkban is zajló eseményei felvetik a kérdést: képes-e az itt élő, mintegy 150 000 fős magyar kisebbség saját egzisztenciájának megőrzésére, és látnak-e az itt élők lehetőséget, jövőképet Kárpátalján. A dolgozat célja, hogy bemutassa Kárpátalja jelenét és jövőképét azon keresztül, hogy milyen nehézségekkel küzd a jövőt jelentő fiatalság.

Az első rész bemutatja Kárpátalja történeti földrajzát, demográfiai sajátosságait a szűkre szabott népszámlálási adatok, illetve más, ebben a témában publikáló szerzők tanulmányai alapján.

A dolgozat lényegi része saját kérdőíves kutatáson alapul, amelyben a kárpátaljai magyarság azon korcsoportját kérdeztem meg, akik rövid időn belül a kisebbség aktív, meghatározói elemei lesznek, lehetnének. A válaszadók 16-20 év közötti diákok, akik magyar vagy magyar tannyelvű, vagy magyar tagozattal rendelkező kárpátaljai szak-, szakközépiskola vagy gimnázium tanulói. A kérdőívre névtelenül válaszolt 542 diák, Kárpátalja azon hét járásának iskoláiból, ahol a magyar nemzetiség aránya elérte a 3%-ot, a legfrissebb, 2001-es ukrainai népszámlálási adatok alapján.

Az eredményeimet néhány fontosabb téma köré csoportosítottam. Megkíséreltem felmérni a diákok nyelvtudását, nyelvhasználati szokásait. 2008 óta minden kisebbségi közoktatási intézmény köteles ukrán nyelv- és irodalom tárgyat oktatni, és érettségi is csak e nyelven tehető, legyen szó bármilyen közismereti tárgyról. A kötelezővé tett ukrán nyelvoktatás hatékonyságát, eredményét és következményeit mértem fel az alapján, hogy a megkérdezett diákok mennyire érzik sikeresnek az ukrán nyelv közoktatási keretek között történő elsajátítását. Vizsgáltam a diákok identitástudatát, nemzeti önmeghatározását is. Azt kívántam felmérni, hogy a kárpátaljai magyar fiatalság miként gondolkodik az identitásról, a magyarság és a „valahová tartozás” lényegéről, s mit tekintenek a magyarságtudat legfontosabb alkotóelemeinek. A kutatás fontos része volt a fiatalság jövőképeinek feltérképezése, az alapján, hogy megkérdezett középiskolások hol és miként tervezik az iskola utáni éveiket. E kérdés jelentőségét növeli az a tény, hogy a kárpát-medencei NUTS3-as szintű területi egységek közül Kárpátaljának a második legnagyobb mértékű elvándorlási mérleggel kell megküzdenie, s ez a fiatalokat érinti a legnagyobb mértékben.

A válaszok alapján a helyzet komoly aggodalmakra ad okot, de megfelelő intézkedésekkel talán lehet enyhíteni, javítani a helyzetet.

Gombos Brigitta (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Antik kapitalizmus vagy primitív pénzgazdálkodás? - A Római Birodalom gazdasága a Köztársaság kezdetétől Kr. u. II. századig

A Római Birodalom gazdasági fejlődésének egyik alappillére a pénzügyi élet sokszínűségének kialakulása képezte.

Munkámban kitérek a Köztársaság és a Principátus társadalmi- és gazdasági jellemzőire, a pénzügygazdasági struktúrákra, a bankvilág jellegzetes vonásaira, az uzsorások és ókori bankárok munkájára, valamint arra, hogy jogi szempontok alapján kiket illetett meg a birodalom pénzügyi életének irányítása, s ezt miként használták ki. Szó esik majd a banki szolgáltatásokról, miként működött egy „ókori pénzfelvétel” és „pénzáttalás”, a bankároknak milyen állami előírásokat kellett követniük egy-egy tranzakció lebonyolításakor. A mindennapi pénzügyeken kívül az állami pénzmozgások, az állami kincstár tulajdonságai, illetve a főbb birodalmi bevételek, kiadások is részét képezik a tanulmányomnak. Kitérek arra, hogy az államférfiak ezt miként használták ki, milyen önös érdekek valósultak meg a Város, később a birodalmi eliten belül. Dolgozatom végén kitérek a téma kutatóinak és szakértőinek hipotéziseire, és vitáira, illetve az általuk meghatározott gazdasági sémákra. Érveket és ellenérveket hozok fel a dolgozatom korábbi fejezeteiből, illetve a felhasznált irodalmakból.

Az utolsó fejezet első felében az olvasottak és megírt dolgozatom alapján levonom a konklúziót, majd a fejezet második felében lejegyzem szubjektív véleményem, és kitűzött célként szerepeltetem a további kutatásaim-, és ismereteim kiterjesztésének szándékát a témával kapcsolatban.

Kiss Máté (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

A 9-11. századi magyar-skandináv kapcsolatok kutatásának néhány kérdése

Az előadás a teljesség igénye nélkül kíván rövid áttekintést nyújtani a 9-11. századi magyar-skandináv kapcsolatok vizsgálatának néhány problémájáról. Nem újdonság, hogy a korai magyar történelem forrásszegény időszaknak minősül, ami természetesen a címben jelölt kapcsolatokra is igaz (részben ugyanarra a forrásbázisra vagyunk utalva). Felmerülhet a kérdés, hogy miként jöhettek létre egyáltalán kapcsolatok? Milyen természetűek lehettek? Miért lehetnek ezek fontosak számunkra? A rendelkezésre álló kevés információ – legyen az írott vagy régészeti – interpretációja rengeteg bizonytalanságot rejt magában, kezdve az alapfogalmakkal. Az előadás során érinteni fogjuk a honfoglalás előtti kapcsolatokat, a „Kijev-problémát”, a skandinávok magyarországi jelenlétét és őseink lehetséges skandináviai tartózkodásának, azon belül Tyrker eredetének kérdését is.

Csifó Tamás (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

A Magyar Királyság kapcsolatai Hispaniával a XII–XIII. század fordulóján

Az Árpád-kori Magyar Királyság történetében a XII–XIII. század fordulójának időszaka több szempontból is érdekes. Az 1172–1235 közötti hatvanhárom év III. Béla, Imre (a gyermekkirály III. László) és II. András királyaink uralkodását ölelte fel, mely idő alatt szembetűnő fejlődésen ment keresztül az ország gazdasága, társadalma, kultúrája, valamint növekedett a magyar királyi dinasztia és az ország nemzetközi tekintélye. Mindezek mellett ebben az időszakban minden addiginál intenzívebb terjeszkedési politikába kezdtek az Árpádok, és olyan nagyszabású hódítási célokat fogalmaztak meg, mint például a Latin Császárság trónjának megszerzése.

A magyarországihoz hasonló felemelkedésen mentek keresztül Hispania országai, különösképpen Aragónia is, mely növekvő hírnevét a reconquistában aratott győzelmeinek köszönhette. A keresztes háborúk korában nyugaton az ibériai keresztény királyságok, míg keleten, többek között Szent László király hagyománya nyomán, a Magyar Királyság őrizte a katolikus Európa határait, és éltette a kereszténységért folytatott szent háborúk eszméjét. Hispania és az Árpádok országa egy időben kezdtek el felemelkedni, és így egymás figyelmének középpontjába kerültek.

Előadásomban azokat a kapcsolódási elemeket szeretném bemutatni, melyek összekötötték a XII–XIII. század fordulóján az Ibériai-félsziget államait a Magyar Királysággal. Ismertetem a két térség között létesülő dinasztikus házasságokat, és az ezek révén hazánkban végbemenő művelődéstörténeti változásokat. Kitérek továbbá a magyar és az aragóniai állam közös külpolitikai célkitűzéseire, a reconquistában részt vevő magyarokra, végül röviden a korszak kapcsán Spanyolországban kialakult magyar emlékezet mai napig meglévő elemeire.

Kozák-Kígyóssy Szabolcs László (*ELTE, Károli Történetész Műhely*)

A késő középkori sodronypáncélok kutatásának megközelítései és problémái

Érdekes módon a sodronypáncélokról magyar nyelven nem született önálló átfogó (kiadott) munka, holott ezek a tárgyak a magyar- és az egyetemes középkori hadtörténet meghatározó eszközei voltak, sőt évszázadokon és korszakhatárokon átívelő tényezői is voltak a harctereknek.

A történelemtudománynak vannak olyan határterületei, amikor a történész az írott kútfők mellett más típusú forrásokat is alkalmazni kényszerül. Ennek oka az írásos források hiányával, vagy információszegénységével magyarázható, illetve azzal a ténnyel, hogy interdiszciplináris módszerekkel sokkal részletesebb és pontosabb képet kaphatunk egy adott kérdéskörrel. Ez a fajta megközelítésmód talán új keletűnek hat, de korábban már igen jeles történészek is alkalmaztak ilyesfajta tudományos eljárásmodot, mint például Jakó Zsigmond, vagy Kubinyi

András. A későközépkori sodronyvértezek készítése is hasonló módszerekkel ismerhető meg: a láncpáncélok megismeréséhez ötvözni kell a történettudományt, a művészettörténetet, a történeti muzeológiát, a metallográfiát és a kísérleti régészetet. Nem véletlen, hogy a híres fegyvertörténészek és kutatók között olyanokat találunk, akik a fegyvertörténettől eltérő területen is otthonosan mozogtak. Martin Edward Burgess óraműves, Viollet-le-Duc építész-polihisztor, Bashford Dean pedig ichtyológus is volt, Lionello Giorgio Boccia szakértője volt a középkori bronz kispasztikának, Claude Blair pedig az ékszerészetnek és az ötvösművészetnek vált szakértőjévé.

De vajon mik lehetnek egy ilyen jellegű kutatás megközelítései és nehézségei? Hogyan egészíthetik ki egymást az egyes társtudományok? Mit árulnak el maguk a tárgyak és mit tudhatunk meg a hazai írott forrásokból? Tervezett előadásomban alapvetően ezekre a kérdésekre keresem választ, elsősorban módszertani szempontból.

Mogyorósi Renátó (PTE)

I. Károly szerepe a visegrádi királytalálkozón

Magyarország a tárgyalt korszak elején egy meggyengült, széthullás szélén álló államalakulat volt. A királyi hatalom a XIII. század második felében elvesztette korábbi jelentőségét. Egyes bárók hercegeket raboltak el és gyilkoltak meg, királyokat vetettek fogságba – mindenféle következmény nélkül. A IV. László regnálása alatt teljes káoszba jutó ország gondjain csak némileg tudott javítani az utolsó Árpád-házi király. A feudális anarchiát felszámolni akaró és konszolidációra törekvő uralkodónak azonban váratlan halála miatt nem maradt sok ideje terveinek végrehajtásához.

A trónkövetelők háborúját megnyerő Anjou Károlynak tíz évébe került, amíg sikerült elérnie, hogy legitim módon is fejére kerüljön a Szent Korona, a következő tíz évben pedig az ország egységéért volt kénytelen harcolni. Az új uralkodó pozíciói igen roszkatag lábakon álltak, országát a belső problémák kötötték le, a külpolitikában pedig nem rendelkezett biztos támással. A potenciális szövetséges, Lengyelország gyenge volt, Ausztria megbízhatatlannak bizonyult, a csehek barátságát pedig azok a lengyel koronát érintő ambíciói miatt volt nehéz hosszútávon megtartani. Kelet-Közép-Európa e három államalakulata sok közös vonással rendelkezett, szinte azonos időben beszélhetünk hasonló jelenségekről velük kapcsolatban. Felmerül a kérdés, hogy a rengeteg belső probléma mellett hogyan voltak képesek felemelkedni és meghatározó szerepet betölteni a térségben ezek az államok? Mi volt a jelentősége a Visegrádon tető alá hozott közép-európai szövetségnek? Milyen érdekek mentén mozogtak és mit voltak kénytelenek feláldozni az együttműködés oltárán?

A magyar közvéleményben a mai napig él az a nosztalgia, hogy a Mátyás-kor mellett az Anjou-kor volt az, amely során Magyarország meghatározó tényező volt

Európában, bizonyos időszakokban pedig nagyhatalmi politikát folytatott. Nem szabad túlmisztifikálni ennek a korszaknak a jelentőségét, az mégis tény, hogy I. Károly az 1330-as évek elejére a térségben kvázi a mérleg nyelve volt, elképzelései szerint tudta alakítani a diplomáciai folyamatokat és ügyes politikájával hosszú távon volt képes rendezni ezen országok problémáit. Károly reálpolitikus volt, saját érdekei szerint cselekedett, a külső körülmények pedig mind az ő malmára hajtották a vizet. Sikerült elérnie azt, hogy János, Csehország királya annyi háborúskodás után lemondjon a lengyel koronára támasztott igényéről, ráadásul azt is elérte, hogy egyik fiának biztosítsa Lengyelország trónját, amit a csehek is elfogadtak. Hogyan sikerült ezt elérnie Károlynak? Mivel járult ehhez hozzá a visegrádi kongresszus? Mi volt Károly szerepe ezen a találkozón? Tanulmányom ezekre a kérdésekre igyekszik választ adni.

Ihász Barbara (SZTE)

Egy hugenotta elmékedései: François Hotman Francogallia-ja

François Hotman a magyar olvasóközönség számára az ismeretlen, avagy az alig ismert nevek közé sorolható, jóllehet a 16. századi Franciaország egyik legkiemelkedőbb teoretikusát tisztelhetjük benne. Jelentőségének legjobb mutatója, hogy Jean Bodin abszolutizmuselmélete tulajdonképpen Hotman fő művének, a *Francogallia*-nak a tételes cáfolata.

Hotman a pamfletirodalom fénykorának meghatározó szerzője, fő műve a korszak hugenotta eszméinek szintézise. A *Francogallia* forradalmi eszméivel hivatkozási alapot teremtett a protestánsok célkitűzéséhez, úgy, mint: vallásszabadságuk kivívása, a zsarnokság megakadályozása, politikai jogaik és befolyásuk előremozdítása. A *Francogallia* egyes fejezetei a szerző jelentős történetírói munkásságáról tanúskodnak, a frankok eredetét, nyelvét és történetét tárgyalják. Mindemellett a mű kulcsfontosságú részeit a kálvinizmus társadalmi, politikai doktrínáit is magába foglaló és azokat kiindulási alapnak tekintő, az állam kormányzására és felépítésére vonatkozó fejezetek adják. Ideája egy olyan állam, ahol az intézmények eleven gátjai a zsarnokság kialakulásának.

A vallásháborúk uralta 16. századi Franciaország az erős kezet kereste, ezért Hotman önkényellenességében a lázadó hugenottát és az állam tekintélyének további gyengítőjét látta. Vele ellentétben Jean Bodin volt az, aki a tárgyalt korszak nagy teoretikusa lett, kidolgozva a szuverén állam elméletét.

Deák Ádám (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Gróf Pálffy József és a szabad királyi városok ügye az 1843/44. évi országgyűlésen

Előadásomban az 1843/44. évi országgyűlésen is felmerült szabad királyi városok ügyét vizsgálom gróf Pálffy József hozzászólásain keresztül. A városok országgyűlési helyzetének rendezése égető problémává vált már ekkora, ugyanis a jogait a megelőző évtizedekben alaposan megnyirbálták. A városi követeknek az volt a legfőbb gondjuk, hogy egyetlen kollektív szavazattal rendelkeztek, míg korábban városonként szavazhattak. Pontosán nem tudjuk, mikor következett be ez a csökkenés, de a kutatók abban egyet értenek, hogy az 1825/27. évi országgyűlésre ez a folyamat már befejeződött. A megyei nemesség azért volt ellenséges a városokkal szemben, mert azok a király hatalma alatt álltak, így jelentős befolyást tudtak elérni a törvényhozásban. Továbbá hivatkoztak arra is, hogy csak egy nagyon szűk réteg az, aki a város irányításába beleszólhat, a polgárság nagy része ki volt zárva a politikából, s ezt mielőbb rendezni akarták. Kitérek arra is, hogy milyen volt a szabad királyi városok helyzete az 1843/44. évi országgyűlés előtt.

Majd a városi kérdést ismertetem részletesen, nagyon sok jelentős javaslat született az átalakításra. Legelőször a be- és kikebelezés kérdését vitatták meg. Ennek nagyon volt a jelentősége, hiszen a városok olyan területeket is megszerezhettek, melyek a határain belül voltak, de nem ők felügyelték. A következő fontos kérdés a városok szabályrendelet-alkotási joga volt, mely éles vitákat generált. A főrendi tagok abban egyetértettek, hogy hozhatnak szabályrendeleteket a városok, abban viszont már nem, hogy felsőbb jóváhagyás előtt vagy után lehet végrehajtani azokat. A legnagyobb vitákat a városi szavazati jog és a polgári kvalifikációk kérdése váltotta ki, vagyis az, hogy milyen követelményeknek kellett megfelelni ahhoz, hogy polgárjogot kapjon valaki. A városi képviselők továbbra is a városonkénti szavazatot pártolták, a Karok és Rendek és a főrendi tagok közül néhányan viszont nem támogatták, ők a belső rendezéséhez kötötték a szavazati jog szaporítását. Pálffy József a polgári kvalifikációk kérdését sérelmezte a legjobban, ugyanis a konzervatív főrendi tagok olyan magas cenzushoz kötötték a polgárjog megszerzését, hogy sokan nem lettek volna képesek teljesíteni a feltételeket. Ezek mellett bemutatom még a követválasztás problémáját, az adózás kérdését, valamint a büntetőjog és igazságszolgáltatás reformjára irányuló törekvéseket. Legvégül kitérek Pálffy József sérelmeire és kiábrándulására a városi kérdéssel kapcsolatban. Amikor már látta, hogy nincs esély a rendezésre, többször is keményen bírálta a konzervatívokat.

Kiss Ervin (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

A Délvidék nemzetiségi viszonyai 1715-1844

Előadásom célja az 1715. évi országos összeírástól számítva, egészen az 1844. évig eljutni, amikor a magyar nyelv hivatalos államnyelvé vált a közigazgatásban a Magyar Királyság, és így értelemszerűen Délvidék területén is. Ez egy hosszú és bonyolult, több mint egy évszázadot átölelő folyamat végeredménye volt. A Délvidék nemzetiségi viszonyai az évszázadok során sokat változtak. Az 1526-tól 1699-ig, illetve a Bánság területén 1718-ig tartó török megszállás sok negatív demográfiai hatást hozott magával. 1699-ben a karlócai békével visszatért a Bácska és a Szerémség, míg 1718-ban a pozsareváci béke során a Bánság is hazatért. Az említett déli területeken siralmas állapotok fogadták a felszabadító csapatokat. A földeket teljesen elhanyagolták, a táj szinte elnéptelenedett, ezért sürgős gazdasági valamint társadalmi változásokra volt szükség. Az idegen telepesek, akik között sok volt a német, román és szerb, hamar benépesítették a déli végeket, majd valamivel később megindult a magyarság beköltözése is a régi szülőföldjére. III. Károly, Mária Terézia és II. József támogatták az idegen telepesek beözönlését, kizárólag a vallási egyensúlyra, pontosabban a római katolikus vallás hegemoniájának a megőrzésére törekedtek. Ekkoriban a nemzetiségi hovatartozás nem kapott olyan hangsúlyos szerepet, mint később a XIX. század során. A XVIII. században az általános vagyoni helyzet, valamint a vallási felekezet játszottak fontos szerepet. Az 1784-87., illetve az 1828. évi összeírások egy új képet adtak a nemzetiségi viszonyokról, amik a felekezeti megoszlást szintén részletesen tárgyalták. A különböző népek többségbe kerültek Délvidéken, majd fokozatosan privilégiumok sorát követelték a nemzeti közösségük számára. Először csak adómentességet, majd később területi autonómiát és vallási, valamint kulturális kiváltságokat kértek. Cserébe ezekért, határőrszolgálatokat láttak el, és úgymond a vérükkel adóztak. A magyar vármegyék és Bécs viszonya ellenségeséssé vált, mivel az oszd meg és uralkodj elvet követve, a bécsi udvar a nemzetiségek oldalára állt a magyar nemesekkel szemben. Gyakorlatilag 1690-től egészen 1867-ig ez a folyamat ment végbe. A Habsburg uralkodók központosító és egyben modernizációs törekvései először Délvidéken lettek tesztelve, ahol a nemzetiségeket kivonták a magyar vármegyék joghatósága alól. Az egy ország, de több nemzet koncepciója, mely szerint az uralkodó személye, valamint a Habsburg-ház összeköti a különböző nemzetiségű, illetve vallású egyének közösségét. A reformkorban fontos szerepet kapott az a nemzeti önazonosságtudat, ami meghatározta az egész XIX. századot.

Csik Ádám (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Páncélosok hullámában, a Molotov koktélok tüzének forgószelében. Az 1956-os budapesti harcok a páncélosok tükrében

Előadásom célja hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc meghatározó, de mégis keveset emlegetett és elemzett oldalát, a páncélos hadviselést és a páncélosok elleni védelem módjait bemutassam. A XX. század során Budapest sajnálatos módon több alkalommal is a hadtörténelem kiemelkedő helyszínévé vált. 1956 ősze ebből a szempontból is kiemelkedik mivel a keleti blokkon belül ez az első olyan komoly esemény, amely megbontotta a Szovjetunió szatelitállam rendszerének egységét, veszélyeztette annak geopolitikai helyzetét Kelet Európában. Katonai szempontból 1956-os Budapesti gerilla hadviselés a szovjet hadvezetés számára olyan, komoly stratégiai és taktikai hibákat hozott felszínre, amely a forradalom alatt komoly veszteségeket okozott a világ akkori legnagyobb és egyik legfejlettebb hadereje számára.

Tehát előadásom során bemutatom a Magyarországon állomásozó szovjet Különleges Hadtest és a Magyar Néphadsereg terveit egy esetleges „ellenforradalom” elhárítására, majd a forradalom kezdeti időszakában alkalmazott szovjet városi harc és páncélos taktikát mutatom be. Az előadás második felében pedig röviden szót ejtek a budapesti forradalmárok taktikáiról, páncélosok ellen alkalmazott harcéljárásairól, majd a november 4-én indított Forgószél hadművelet során alkalmazott szovjet városi harc és páncélos taktikákat. Előadásomat az elmondottak alapján leszűrhető konklúziókkal zárom.

Szekeres Tamás (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Emlékezetpolitika a gyakorlatban: A német megszállás áldozatainak emlékműve

Előadásom célja a 2014-es – politikai szempontból igen mozgalmas – év egyik vitájának bemutatása, az 1944-es német megszállás áldozatainak emlékművét övező politikai viták ismertetése az emlékezetpolitika szemüvegén át. A történelem, bár a múlt része, mégis identitásképző erővel bír a jelenben, ezért nem lehet elhanyagolni, hogyan kezeli egy-egy politikai rendszer a történelmet. Az emlékezetpolitika, bár a történelmi múlt kérdéseivel foglalkozik, mégis hatékony eszköze lehet a politikai célok teljesítésének, a történelemoktatás, a nemzeti ünnepek vagy az emlékművek által. A 2014-es országgyűlési választások kampányában is szerepet kapott egy emlékezetpolitikai vita: Magyarország német megszállásáról és a magyar állam felelőségéről a holokausztban. A kampány felfokozott hangulatában minden politikai szereplő állást foglalt a kérdésben, az emlékmű tiltakozások és botrányok között született meg, a szobrot övező vita pedig nemzetközi visszhangot is kapott. Előadásomban az emlékezetpolitikáról szóló bevezető után végigkövetem a német megszállás emlékművének történetét,

a szoborállításról szóló kormányhatározattól az elmaradt emlékműavatásig, a szobor kompozíciójának leírásától az azt ért ellenzéki kritikákon és nemzetközi kifogásokon keresztül, a kormányoldal és a miniszterelnök kiállásáig az emlékmű mellett.

Drozdik Evelin (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Kultúrák találkozásának vizsgálata a globalizáció fogalom mentén

A mai társadalom multikulturális, ami azt feltételezi, hogy az utcán bármely kultúrából érkező egyénnel találkozhatunk, legyen szó kínaiakról, muzulmánokról vagy egy tibeti szerzetesről. A találkozásoknak két féle esete lehet. Az egyik, hogy az egyén ellátogat egy számára ismeretlen helyre. Bár a fogadó ország kultúrájának megismerésére alkalma nyílik, a helyiek számára szinte lehetetlen elkülöníteni az egyén kultúráját a saját jellemzőitől. Tehát nehéz sztereotípiákat alakítani, mint például, hogy a finnek keveset beszélnek, vagy az olaszok szeretik hangosan megvitatni az élet nagy dolgait, ami számunkra inkább a veszekedés hangszínével egyenlő. Azonban, ha egy nagyobb csoport látogat el ugyanarra a helyre, a helyiek számára körvonalazódik a viselkedésük és a szokásaik.

A kulturális teret nem lehet, olyan pontosan meghatározni, mint megrajzolni egy országnak a határait, hiszen sokszor egy kultúra nem csak egy népet, nemzetet ölel fel, hanem országhatárokon is átnyúlhat vagy éppen csak egy adott ország területére korlátozódik.

A több, mint két évezred során nem a migráció volt az első alkalom, hogy ez a két kultúra, az arab és a nyugati egymásnak feszül. Ahhoz, hogy világos legyen számunkra e két nép, civilizáció, vallás ellentéte, kicsit tüzetesebben meg kell vizsgáljuk az egymáshoz való viszonyukat és azt, hogy milyen lenyomatai vannak e két kultúra találkozásának a másik nép életében. Az előadásom során ezeket a lenyomatokat szeretném ismertetni.

Paudits Noémi (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Brazília: mindent a sportért, semmit a népért?

A 2014-es labdarúgó világbajnokság során a világ figyelme Brazíliára irányult. Az állam nagymértékű gazdasági beruházásokat vitt véghez, hogy ezt a színvonalas rendezvényt lebonyolítsa. Egy ilyen esemény, jelentős haszonnal jár, ennek ellenére a brazil nép tüntetett, hiszen a kormány elhanyagolta egyéb kötelezettségeit szociális téren.

Előadásom során kitérek az állam társadalmi hátterére, a tüntetésekre és a prezentáció nagy részét kitöltő gazdasági beruházásokra, amelyeknek köszönhetően megépülhettek a stadionok és a különböző infrastruktúrális építmények a sporteseményre. A bonyolult mérnöki precizitással és hatalmas

anyagi háttérrel létrehozott komplexumokat is ismertetem, majd zárásként összegzem, milyen pozitív és negatív hatásokkal bírt a nagyszabású nemzetközi sportesemény. Vizsgálataim során a következőket tanulmányoztam: a sportesemény gazdasági háttere; világbajnoksághoz tartozó infrastruktúra (pl. stadionok); brazil társadalom, a tüntetések.

Célom, hogy bemutassam, milyen gazdasági és társadalmi változásokon megy keresztül egy ország, példának választva Brazíliát, hogy ilyen sporteseményt megszervezzon és lebonyolítson megfelelően minden elvárásnak, igénynek.

Pálfi Ádám (PTE)

Igazságok és tévhitek – Pannonia inferior amphitheatrumainak nyomában

Az *Imperium Romanum* területén elhelyezkedő számszerűsítve körülbelül 230 ókori amphitheatrum egyfajta mikrokozmosza volt a Római Birodalomnak. Az általános vélekedéssel szemben nem csupán klasszikus gladiátorküzdelmek zajlottak ezeken a helyeken, hanem különféle megrendezett jelenetek révén megelevenedett maga a római mitológia, a birodalom története, szárazföldi, sőt néhányszor még tengeri ütközet is. Nem véletlen tehát, hogy lényegében ezek a létesítmények tekinthetők a világhódító Római Birodalom máig legfontosabb jelképeinek, egy lenyomat, ami fennmaradt hosszú évszázadokon át a római hatalom megszűnése után is. Kétségtávol a leghíresebb körszínház az *amphitheatrum Flavium*, ismertebb nevén a Colosseum. A tartományokban épült amphitheatrumok sem méretben, sem a befogadóképesség terén nem vehették fel a versenyt az ókor egyik leghíresebb építményével.

Pannoniát Marcus Ulpius Traianus császár Kr.u. 103-107 között kettéosztotta keleti része az *inferior* nevet kapta, amely négy mai ország (Magyarország, Szerbia, Horvátország, Bosznia-Hercegovina) területén helyezkedett el. A provincia területén lévő objektumokról, leszámítva az aquincumi katonavárosi és polgárvárosi amphitheatrumot csak nagyon kevés megbízható információval rendelkezünk. Előadásomban a történeti források és a régészeti ásatások eredményeinek együttes összevetésével megkíséreltem lokalizálni és bemutatni a provinciában egykor álló népszerű építményeket, illetve elosztatni néhány a tudományos körökben régóta terjedő hiedelmet. Az epigráfiai és a tárgyi leletek felhasználásával pedig megpróbálom rekonstruálni, hogyan folytak a Rómához képest távoli Pannoniában az amphitheatrumi játékok.

Kántor Zsófia (*PTE Kerényi Károly Szakkollégium*)

Római lószerszámok Pannoniai sírokból

Pannoniában a római korban a lovas temetkezések egy különleges csoportot alkotnak. A lócsontvázak különböző rítusok keretein belül kerülhetnek a sírba, ennek ellenére a szerszámzataik, melyek római mintákat követnek, hasonlóak, illetve közel azonosak.

Az egyik legkülönlegesebb rítus, ami által a lovakat eltemették a kocsitemetkezés volt. Ezt a szokást leginkább az Észak- Kelet Pannoniában élő kelta bennszülött népesség, az eraviskusok követték. A bennszülött arisztokrácia gazdagabb tagjai nem csupán a képi ábrázolásban jelenítették meg hitvilágukat, de a sírban is elhelyezték az utazókocsit. A képi ábrázolások és a tényleges sírok felszerelése nagy hasonlóságot mutat. Ezek mellett halomsírok is előkerültek, melyekben ló, illetve kocsitemetkezést találhatunk.

Az önálló lótemetkezésekről sajnos még kevesebbet tudunk. Leginkább a kora császár korból ismerünk ilyen temetkezéseket. A késő római korból mindössze két lótemetkezést tártak fel, egyet Mőzsön, és egyet Nagykanizsán. Nem tudni biztosan, hogy mi az oka az előfordulásuknak. Lehetséges, hogy a kelta hagyomány továbbélése, vagy egy idegen népesség bevándorlása miatt. Az első variáció a valószínűbb a leletanyaguk alapján.

Előfordul, hogy a lovat szerszámzattal együtt temették el. Ezek akár hadsereghez köthetőek, de polgári személyhez is tartozhattak. Ezek a szerszámzatok is minden esetben római mintát követnek. Az előadás a Pannoniában a sírokból előkerült lószerszámzatokat kívánja bemutatni és értelmezni.

Mosoni Mulki: (*PTE Kerényi Károly Szakkollégium*)

A phallikus tárgyak értelmezésének sokszínűsége

A phallos, vagyis a férfi genitalia, a római korban a legnépszerűbb szexuális szimbólumnak számított. A phallikus tárgyak megléte széles időbeli és földrajzi területet ölel fel: a paleolitikumtól kezdve napjainkig, a mediterrán térségtől Japánig mindenütt tisztelet övezte és sajátos jelentéskörrel bírt.

A phallos reprezentációi széles körben fordulnak elő mind a művészeti ágakban, mind az irodalmi szövegekben, emiatt többfajta értelmezési lehetőséggel ruházható fel ábrázolási módjuk, anyaguk és a lelőhelyük környezete alapján. Funkciójuk szerint több csoportra lehet osztani őket. Az előadás a phallikus ábrázolások megjelenési formáinak és értelmezésének sokszínűségét járja körül felhasználva a pannoniai és a birodalmi leletanyagot is.

Fehér Péter (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Korai neolitikus házépítészet a Röske-lúdvári agyag házmodell-töredék tükrében

A legkorábbi Kárpát-medencei neolitikus embercsoportok házainak vizsgálata folytonosan visszatérő eleme a magyar őskor kutatásának. Nehezen eldönthető kérdés ugyanis, hogy a Balkánról érkező első földművelő és állattenyésztő népségek új környezeti viszonyokhoz való alkalmazkodása – melynek elsődleges régészeti lenyomata a megtelepedési hely kiválasztása és megszervezése – milyen módon ment végbe. A balkánitól eltérő csapadékosabb éghajlat, a megváltozott rendelkezésre álló nyersanyagok, a kibővült technikai ismeretek és a települések elnyúlta jellege új, vagy már korábban meglévő, de továbbgondolt házszerkezetek és háztípusok létrehozását tették lehetővé. Míg a Körös-kultúra népsége „anyaterületének” számító Észak-Balkánon a települések és a házak viszonylagos egységessége jellemző, addig a Dunától északra elterülő azonos korú kultúrák területén, kiváltképp a Körös-kultúra esetében, ez az egységesség felszakadozni látszik. A telkek helyét elnyúló horizontális telepek veszik át és az építkezésben túlsúlyba kerül a fa használata. Ez jól nyomon követhető az ásásokon feltárt házakhoz köthető objektumok mellett a szép számmal előkerülő házmodelleken keresztül is. A Körös-kultúra különböző házainak teljes szerkezeti képét a házakhoz köthető objektumok és a népi építészet analógiái alapján is rendkívül nehéz megrajzolni. Bár a lehetséges falszerkezetek és az azokhoz használt falazási technikák viszonylag egyértelműnek tűnnek, a tető kialakítását illetően sokszor csak találgatni tudunk. Kivételt képeznek azok az esetek, mikor vélhetően ágasfákhoz tartozó cölöplyukakat találunk és kivételt képez ez alól a Röske-Lúdváron, Trogmayer Ottó 1964-es ásásán előkerült házmodell tetőtöredéke is, mely a korszakot tekintve a területen unikális leletnek minősül. A töredék alapján, a róla készült 1966-os publikációhoz a „lúdvári ház” egy lehetséges rekonstrukciós rajza is elkészült. Ezen a ház falszerkezetét a kultúra elterjedési területén feltárt épületnyomok, valamint a késő neolitikumba tartozó Strelizen talált hasonló tetőszerkezetű, de majdnem teljes épségben megmaradt házmodell alapján, tetőszerkezetét pedig kézen fekvő módon a lúdvári töredék alapján igyekeztek rekonstruálni. Az így elkészült rajzon – minden bizonnyal helyesen – egy oszlopváz, szelemen, sátozott szerkezetet ábrázoltak. E alapvető háztípus azonban temérdek variációban fordulhat elő, mely variánsok különbözősége a szelemen eltérő rögzítési módjaiban rejlik. A szelemen és a szarufák különböző módú kapcsolatai pedig más-más falszerkezetet követelnek meg a falakra ható terheléssel szembeni legeredményesebb ellenállás végett. A rekonstrukció hibája, hogy a háznak csak alapvető tipológiai besorolását teszi lehetővé, a szerkezet elemeinek lehetséges kapcsolati módjaira nem hívja fel a figyelmet, pedig ezek meglétét a töredék ábrázolásmódja alapján Trogmayer is felveti. A rajta körömbenyomással kialakított „zeg-zúgszerű” karcolások

elképzelt, hogy a tetőzet egy olyan szerkezeti megoldását igyekeznek sematikusan ábrázolni, amely fényt deríthet a kultúra eddig megválaszolatlan, vagy éppen fel nem tett kérdéseire, mint például milyenek voltak a korszakban a faszervezetekhez használatos fakötések (és így milyen volt a famegmunkálás fejlettségi szintje), milyen szerkezeti megoldással magyarázható az ágasfák hiánya, vagy éppen, milyen módon történt a tető fedésére használt anyagok rögzítése.

Molnár Karola (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Kecskemét-Nagykőrösi utca 7-9. lelőhely kútjainak vizsgálata Adatok a késő középkori, kora újkori kutak vizsgálatához

Választott témám egy kevésbé kutatott régészeti objektumtípus teljes körű feldolgozása, több tudományterületet felölelő vizsgálata, majd bemutatása. A téma egyedülálló, mivel hazánkban viszonylag kevesen foglalkoztak még kutakkal. Előkerülésük sokszor véletlenszerű, teljes feltárásuk-dokumentálásuk sokszor lehetetlen. Így a fent megnevezett lelőhely öt darab, a késő középkor és kora újkor időszakát átfogó korú, ép kútjaival, igazi különlegességnek számít. Különböző szerkezeti típusúak, nagyon jó állapotú, gazdag és értékes leletanyagot, és szerves anyagokat is tartalmaztak.

Céлом a kutak részletes dokumentálása, elemzése, leletanyaguk feldolgozása, továbbá a lelőhely egykori városképben elfoglalt helyének, funkciójának meghatározása. A feldolgozás szerves részét képezik a kutakról készített 3 dimenziós modellek melyek a legjobb szemléltető módszert, és egyben „konzerválási” módot is jelentik a nagyközönség és az utókor számára. A kutatást különböző anyagvizsgálatok is kiegészítik, melyek a lelőhely pontos funkciójával-környezetével kapcsolatban szolgáltatnak majd értékes információkat.

Előadásom során az eddig elért eredményeket, és kutatásom jelenlegi állását szeretném bemutatni.

Bense Orsolya (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Az alvás alatt bemutatott illatok hatása a deklaratív emlékezeti konszolidációra

Jelen kutatómunka célja az alvás alatt bemutatott illatok hatásának vizsgálata volt a deklaratív emlékezeti konszolidációra nézve. A kutatásban összesen 60 fő vett részt, átlag életkoruk 21,3 év (szórás = 1,89), tanulással töltött évek átlaga 14,32 év (szórás = 1,75). Nemi eloszlást tekintve 19 férfi és 41 nő résztvevő volt. Egy kontroll és három kísérleti csoporttal dolgoztam, a változó kísérleti feltétel az illat megjelenése volt. A kontroll csoportban tanulás, alvás és az előhívás alkalmával sem kapták meg a résztvevők a kutatásban használt illatot. Az első kísérleti csoport tanulás, alvás és az előhívás alatt is kapott illatot, a második kísérleti csoport vizsgálati személyei csak alvás alatt nem kaptak illatot, az utolsó vizsgálati csoport

pedig csak előhívás alatt nem kapott illatot. A tanuláshoz egy 60 szópárból álló szólistát használtam, a kísérleti feltétel megteremtéséhez pedig egy automata illatosítót. Minden résztvevő egy esti és egy reggeli tesztelésen vett részt. Az eredmények alapján nem sikerült bizonyítanom az illatok befolyásoló hatását a deklaratív emlékezeti konszolidációra. Ez adódhatott módszertani problémákból illetve a minta méretéből is. További kutatások szükségesek, hogy az illatok és az emlékezeti konszolidáció kapcsolatára fény derüljön.

Klinovszky Andrea (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Pedagógus kiégés kapcsolata a tanári én hatékonysággal és érzelmi kreativitással

Manapság közismert azon tény, hogy a kiégés egy nagyon összetett jelenség, amit ahhoz, hogy teljes pontossággal lehessen mérni és értelmezni, elengedhetetlen a jelenség több szempontból való megközelítése és feltárása. A kiégés szindróma hosszú távon fennálló emocionális megterhelések, stresszhatások nyomán fellépő állapot, amely fizikai, emocionális, mentális kimerültséggel jár és leginkább a humán szférában dolgozó személyeket érinti. A tudományos felmérések szerint manapság a pedagógusok között a legmagasabb a kiégések száma, ugyanis a tanári pálya a modern társadalmak egyik legstresszesebb hivatása. A professzionális kiégés pedagógusok körében nem csak a tanár érzelmi világára, mentális egészségére van kihatással, hanem az oktató környezetére, személyközi kapcsolataira is. A kutatásomban azt vizsgálom, hogy a pedagógusok körében milyen arányban jelenik meg kiégések száma, valamint, hogy létezik-e kapcsolat a kiégés állapota, a tanár énhatékonysági szintje és a személy érzelmi kreativitása között. A vizsgálatban összesen 155 elemi és középiskolában dolgozó pedagógus vett részt, ezek közül 34 férfi és 121 nő. A vizsgálati személyek átlagéletkora 40,9 év (szórás = 9,246) volt, akik átlagosan 13,4 éve (szórás = 9,468) dolgoznak pedagógus pályán. A tanárok a vizsgálat során az E:BOP Kiégés Kérdőívet, az Ohio Állambeli Tanári Énhatékonyság Skálát (OSTES) és Érzelmi Kreativitás Leltárat (ECI) töltötték ki. Az eredmények alapján a kiégés szoros kapcsolatba hozható a tanár énhatékonyság érzetével, viszont a kiégés és az érzelmi kreativitás között nem találtam egyértelmű összefüggést. Továbbá a vizsgálat során azt találtam, hogy az énhatékonyság és érzelmi kreativitás között szignifikáns kapcsolat áll fenn. Fontos megállapítás az, hogy a jelen kutatás egy újabb megközelítésből igyekezett feltárni a tanári kiégést, amit a jövőben érdemes lenne nagyobb mintán is tesztelni ahhoz, hogy a kiégés prevenciós eljárásait hatékonyan és megfelelő módon lehessen beiktatni a tanári szakma hétköznapjaiba.

Varga Ramóna (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Az alvás hatásának vizsgálata különböző érzelmi valenciájú szavak konszolidációjában

Előadásomban a műhelymunkám eredményeit foglalom össze, melyben az alvás szemantikus emlékezetre gyakorolt hatását vizsgáltam a különböző érzelmi valenciájú szavak tekintetében. Kutatásom arra kereste a választ, hogy milyen minőségű érzelmek fejtenek ki nagyobb hatást, s hogy az alvás hogyan befolyásolja ennek alakulását. Kísérleti csoportom tagjai egy egyénileg összeállított szólista tanulása után lefeküdtek aludni, s másnap reggel került sor a visszakérdezésükre. Teljesítményüket kontroll csoporthoz hasonlítottam, akik ébren voltak és 10 óra után mondták vissza azokat a semleges, negatív vagy pozitív érzelmi valenciájú főneveket, melyekre emlékeztek. Eredményeim a pozitív érzelem jobb emlékezetre gyakorolt hatását tükrözik.

Tóth Ticiána Enikő (SZTE) – Péter-Szabó Osszián (SZTE) – Tóth Ádám (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A vonásszintű altruizmus evolúciós hagyatéka – segítségnyújtás az empátiás érzelemdetektálás és az averzív személyiségjegyek tükrében

Célunk az volt, hogy rendszerezzük az altruizmussal kapcsolatos eddigi eredményeket, valamint, hogy állást foglaljunk a témát övező vitákban és adatokkal támasszuk alá az „altruista személyiség” koncepcióját. Habár ezt a szintű önzetlenséget rendkívül szituatívnak és szociálisan befolyásolt jelenségnek tartják, igyekeztünk kivonni a környezeti hatásokat, és a hangsúlyt az intraperszonális és evolúciós okokra helyezni. Az árnyaltabb eredmények érdekében számos eszközt használtunk, melyek a személyiség sok aspektusát mérték, így személyiségvonásokat, empátiás készséget és azok hiányát, szemből történő érzelemfelismerést és az étellel való elégedettséget. A mintánk 49 egészséges egyetemi hallgatóból állt, akik átlag életkora 20,78 ($SD = 1,61$). Az eredményekből arra következtethetünk, hogy bizonyos személyiségvonások összefüggésben állnak azzal, hogy valaki élete során milyen gyakorisággal hajtott végre altruista viselkedést. A segítő viselkedés azonban nem áll összefüggésben a tapasztalatra való nyitottsággal, szenzoros élménykereséssel, érzelmi stabilitással, valamint a szakma kiválasztásával sem. Az eredmények azt mutatják, hogy feltehetőleg azok, akik többet segítenek, összességében elégedettebbek az életükkel. Nem találtunk összefüggést az érzelmek szemből történő olvasása és az altruizmus között, azonban a mások perspektíváját felvevő és empátiás törődéssel bíró személyek hajlamosak többet segíteni, ami az altruista viselkedés vonásszintű kognitív és affektív szintjeit is feltételezheti. Míg a narcizmus és a pszichopátia nem áll összefüggésben az önzetlenséggel, addig a machiavellizmus igen – ez az eredmény azonban az egészséges minta tekintetében megkérdőjelezhető.

Összességében azt feltételezzük tehát, hogy ezek a személyiségvonások evolúciós szempontból adaptívak, így az altruizmus meg nem magyarázott jelenségei ellenére is lehet alapja a tisztán altruista embereknek.

Berze Dávid (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Az explicit és implicit emlékezeti rendszerek interakciójának hatásai az implicit teszteken nyújtott teljesítményre

Előadásom célja a deklaratív és nem deklaratív emlékezeti rendszerek interakciójának hatásának vizsgálata az előfeszítés jelenségére és a szekvencia tanulásra nézve. Az explicit emlékezet terhelésének hatásait vizsgáltam. A vizsgálatban összesen 40 fő vett részt, átlag életkoruk 22 év (szórás: 1,79), iskolai éveinek átlaga 14,97 (szórás: 1,74). Az előfeszítés hatásosságának vizsgálatára egy új módszert dolgoztam ki, míg a szekvencia tanulás vizsgálatára az Alternáló Szeriális Reakcióidő (ASRT) tesztet használtam. Az explicit memória leterhelése érdekében egy szólistát tanultak a kísérleti csoportban lévő résztvevők, amit folyamatosan fel kellett idézniük, majd elvégezték a két implicit memóriai teljesítményt mérő tesztet. A kontroll csoportban nem tanultak szólistát, csak elvégezték a két tesztet. Eredményeim alapján sem az ASRT-n nyújtott teljesítmény, sem pedig az előfeszítést használó programon nyújtott teljesítmény nem javult a szólista tanulás ellenére. Feltételezem, hogy a szólista tanulás nem bizonyult elégséges terhelésnek a vizsgálni kívánt jelenség megfigyelésére. További kutatás szükséges annak vizsgálatára, hogy milyen hatásai vannak egy explicit terheléses feladatnak az előfeszítésre.

Pinczés Zsuzsanna (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Kognitív zavarok felnőtt epilepsziás betegek körében

Az epilepszia a stroke után a második leggyakoribb neurológiai kórkép. Nem tekinthető azonban egységes betegségnek, mivel különböző okokból, különböző formákban és kórlefolyással zajlik, valamint a gyógyszeres befolyásolhatóság szempontjából sem azonos. Az epilepsziához számos pszichopatológiai tünet kapcsolódhat, ami még jobban megnehezíti a betegek életvitelét. Ezek közül az egyik legnagyobb problémát a kognitív teljesítménycsökkenés jelentheti, ugyanis az alapvető funkciókat is érintheti. Bár az epilepsziás betegek nagy részénél megfigyelhetőek figyelmi, memória, nyelvi illetve végrehajtó funkciókat érintő zavarok, a kognitív hanyatlás és az epilepszia közötti kapcsolat még tisztázatlan. Jelen kutatás célja az ezeket a területeket érintő kognitív zavarok tanulmányozása felnőtt epilepsziás betegek esetében, illesztett, egészséges mintához viszonyítva. Ehhez egy direkt epilepsziás betegek számára kifejlesztett tesztcsomagot (EpiTrack) használtam mindkét csoportnál, amiket 25-25 ember alkotott. Eredményeim alapján az epilepsziás betegek valóban rosszabb teljesítményt értek

el a figyelmi és végrehajtó funkciókat érintő, valamint a pszicho- és vizuomotoros képességeket mérő feladatokon. A kutatás ezen kívül, 16 beteg esetében kitért a betegség egyéni körülményeire: a betegség fennállásának idejére, az epilepszia típusára, a rohamgyakoriságra, és a gyógyszeres kezelésre is. Azonban ezen a mintán az egyéb vizsgált körülmények egyike sem mutatott jelentős hatást a kognitív teljesítményre. Összességében az epilepsziás megbetegedések kognitív teljesítményre gyakorolt káros hatásai jelen kutatásban is igazolódtak, néhány limitációval azonban ebben az esetben is számolnunk kell.

Harcz Klaudia (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Az Ovidiusnak tulajdonított *Halieutica* intertextuális vizsgálata

A *Halieutica* című költemény egy 134 soros halászatról szóló, valószínűsíthetően 1. századi tanköltemény-töredék. A szerzőséggel kapcsolatban ókori testimoniumot egyedül idősebb Plinius jelent, aki a *Naturalis Historia* 32. könyvében Ovidiust nevezi meg szerzőként. Az enciklopédia tanulsága szerint a szöveg a költő száműzetése ideje alatt, élete vége felé keletkezett. A *Halieutica* hitelességét korán megkérdőjelezték, és a költeményt már a 12–13. században összeállított Ovidius-corporusok sem tartalmazták. A legkorábbi, 9. századi kéziratot Actius Syncerus reneszánsz költő és tudós fedezte fel Közép-Franciaországban 1502-ben. Szöveg hagyománya meglehetősen romlott, a fent említett kéziraton kívül pedig összesen négy másikat, egy 9. és három 16. századit, ismerünk. Bár a nemzetközi kutatás még nem döntött az autenticitás kérdésében, a hetvenes évek óta nem foglalkoztak behatóbban a költeménnyel, a hazai szakirodalom pedig többnyire csak irodalomtörténeti összefoglalásokból áll. A hitelesség kérdése megválaszolásához a költemény szókincsének elemzésével próbáltam közelebb jutni. Előadásomban először a kutatás jelenlegi állását, majd a szókincs elemzése során levont konklúziókat ismertetem.

Kárász Krisztián József (*PTE Szentágotthai János Szakkollégium*)

Az *Aeneis* baljós, szárnyas hírnöke

Emberemlékezet óta elevenen él az az elképzelés, hogy léteznek különböző, kedvező vagy éppen baljós előjelek, melyekből kiolvasható a jövő. Az ókori görög és római emberek világa sem volt mentes az efféle elképzelésektől, hiedelmektől, melyek egy része ma is fellelhető a különböző népek szellemi örökségében és modern világunk, a XXI. század hétköznapjaiban. Az Augustus-kori epikus költő, Vergilius eposza, az *Aeneis* két nagy harcosszövegével zárul, melynek során egy baljóslatú madár jelenik meg, és pusztá felbukkanásával az egyik harcosszöveg számára minden kétséget kizáróan megjósolja a csata végkimenetelét. A kutatás európai és amerikai könyvtárak digitalizált formában elérhető *Aeneis*-kiadásában egy hosszú múltra visszatekintő kérdés nyomait

követi: pontosan miféle madár is bukkan fel a csata helyszínén? A lehetséges válaszok mérlegelése egy kevésbé hangsúlyos oldaláról igyekszik bemutatni az eposzba foglalt antik világ máig élő félelmeit.

Konkoly Sándor (*PTE Szentágotthai János Szakkollégium*)

A szibériai Petőfi-legendák kultúrtörténeti aspektusai

„A lánnglelkű költő korán elhalt. Senki sem tudja, hol és mikor” – írja róla Jókai 1854-ben, s való igaz, halálának körülményei mindmáig tisztázatlanok. 1849. július 31-én eltűnt a segesvári-fejéregyházi ütközetben, azóta sem élve, sem holtan nem látta hiteles szemtanú. Elesett, netán elmenekült? Túlélte, túlélhette a csatát és hadifogolyként hurcolták el, vagy névtelen tömegsírban nyugszik? A kérdésre másfél évszázad múltán sem kapunk megnyugtató választ, melynek időről-időre erőre kapó kísérletét gyakran érzelmi, politikai, egzisztenciális, ál-, vagy féltudományos aspektusból szemlélve közvetíti felénk a média. A szabadságharc leverése után legendák százai születtek a bujdosó Petőfiről, rabságáról, halálának körülményeiről, vagy éppen hazát mentő dicsőséges visszatérésének részleteiről. Munkámban a Petőfi-kutatások egyik kevésbé ismert vetületét, a feltételezett szibériai életút kultúrtörténeti aspektusait vizsgálom. Tudunk versekről, történetekről, fényképekről, szemtanúk beszámolóiról és egyéb dokumentumokról, amelyek I. világháborús magyar hadifoglyok közvetítésével válnak ismertté, így jutnak el ismét hazai földre, megjelennek a Bajkál környéki folklórban, vagy alkalomadtán a helyi orosz sajtóban. Az 1920-as, és '30-as évekből, orosz etnográfusok gyűjtéséből szintén ismerhetünk néhány tucat verset, amelyet a híres „*venszkeri major i poet*” szerzeményeként, vagyis Petőfi életművének részeként tartanak számon egyes hazai és orosz kutatók. A többségében Peterfi, Petifájev, Zander és Petrovics szignóval jelzett Bajkál-menti költeményeket később orosz és kárpátaljai irodalomtörténészek, Petőfi-kutatók, folkloristák elemezték, majd lelkes műgyűjtők közvetítésével kerültek a magyarországi hivatásos és amatőr kutatók látóterébe. Az újabb adatok tükrében felcsillanó remények hívták életre többek közt az 1989-es szibériai Petőfi-expedíciót, amelynek részletei és eredményei ugyan nem képezik részét jelen kutatómunkának, de kétségtelenül megalapozzák a további vizsgálatok szükségszerűségét.

Csondor Soma (*PTE*)

Férfikezek a női intimszférában

A dolgozat célja, Roman Polanski *Iszonyat* (*Repulsion*, 1965) című pszichológiai horrorfilmjének feminista megközelítése vizuális, stilisztikai sajátosságainak, valamint egyes jeleneteinek és beállításainak értelmezésén keresztül. Bizonyítani kívánom azt is, hogy a vizsgált mű, implicit módon reprezentálja a fallocentrikus társadalom általi nőket ért elnyomást. Előadásom elsődlegesen a film egy bizonyos

jelenetét tárgyalja, melyben a voyeurizmusnak kitüntetett szerepet tulajdoníthatunk. Az ábrázolt szkopofília ugyanis a mozinézó filmbéli leképeződéseként értelmezhető Christian Metz *A képzeletbeli jelentő* valamint, Thomas Elsaesser és Malte Hagener *Cinema as Window and Frame* című tanulmányok alapján. Ebből az állításból kiindulva jut dolgozatom arra a következtetésre, mely szerint egy szubjektív beállítás, s annak előzménye, cselekménybeli kontextusa révén létrejön egy metalepszis. Ennek célja, hogy felhívja a figyelmet a velünk élő, kollektív társadalmi problémára és felelősségre a nőket ért szexuális elnyomást illetően.

Sitkei Dóra (*ELTE Eötvös József Collegium*)

Hogy ugratnak más nyelvek beszélői? – egy empirikus kutatás tanulságai

Az egymással általában közeli kapcsolatban álló személyek közül ugrathatja egyik a másikat, az egymáshoz képest meghatározódó helyzetük függvényében. Egyfelől a közeli kapcsolatot erősítheti az ugratás, más esetben burkolt fenyegetésként, kritikaként a sértés határát súrolhatja. Ekkor a társas interakció egyfajta kontrolljaként szerepel az ugratás, általában valamely apróbb renitensségre (például dicsekvésre) való reakcióként, az eredeti „rend” helyreállítása céljából.

Az előadás során egy kérdőíves kutatás eredményét mutatom be, mely során egy ugratási szituációra nem magyar anyanyelvű, magyarul legalább középfokon tudó személyektől kértem választ, mit mondanának az adott szituációban. Az előadás során szeretném bemutatni a kutatás eredményeit, megemlítve a nehézségeket is.

Gombkötő Bence (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

A mongol lószínnevek nyelvészeti elemzése

A színnevek kutatása már régóta foglalkoztatja az embereket és a tudományt. A kutatások során betekintést nyerhetünk egy nyelvbe és megismerhetjük annak kulturális hátterét. Előadásomban a klasszikus mongol nyelvben szereplő lószínneveket vizsgálom morfológiai, szemantikai és etimológiai szempontból. A mongol kultúrában a lovak kitüntetett szerepet kapnak az élet minden területén, fontosságuk ellenére a velük kapcsolatos színnevek kutatásából hiány mutatkozik. A mongol nyelvág Altaji nyelvcsaládban betöltött szerepének és az egymás közötti kapcsolatainak viszonyáról, illetve a klasszifikációjának a bemutatása után a klasszikus mongol nyelvben lévő alapszínnevekből kiindulva mutatom be, és elemzem először az állatokra vonatkozó, majd csak a lovakra használt összetett, és képzőkkel ellátott színneveket. A képzőket típus alapján rendszerezem, illetve a szóösszetételek struktúráját is bemutatom. A mongol színnevekre vonatkozó irodalom meglehetősen csekély, csak rövid cikkek ill. tanulmányok foglalkoztak a

témával. Az általam gyűjtött lista közel harminc lószínnevet tartalmaz, amelyeket különböző mongol szótárakból gyűjtöttem ki.

Pavlicz Ágnes (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Neologizmusok fordítása a gyermekirodalomban

A szépirodalomban keletkezett neologizmusok fordítása gyakran kihívást jelent a fordítók számára, különösen a gyermekeknek szóló művek esetében. Az új szavak idegen nyelven való visszaadása sok esetben kölcsönszavakkal történik, azonban más módszereket is felhasználhat a fordító. Az előadás során a neologizmusok és a szókölcsonzés kapcsolatát vizsgálom, valamint rávilágítok további megoldási lehetőségekre is. Az elemzéshez elengedhetetlen a neologizmusok és a gyermekirodalom fogalmának definiálása valamint a kölcsönszavak típusainak meghatározása, úgy mint idegen szavak, jövevényszavak, tükörszavak stb. A kutatás alapja J. K. Rowling Harry Potter regényeinek magyar fordításai: *Harry Potter és a bölcsek köve*, *Harry Potter és a Titkok Kamrája* valamint *Harry Potter és az Azkabani fogoly*. A regények ugyanis mindamellett, hogy korunk egyik legmeghatározóbb olvasmányai közé tartoznak, rengeteg új, varázslatos kifejezéssel gazdagítják szókincsünket.

Jegyzetek

